

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Communia de præscriptione summatim afferuntur, paragraph. 1.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

dominium, titulus *b* & traditio. *c*
 Quid traditio sit, patet ex ipsa declara-
 tione vocis; at titulus est principium,
 basis, radix & veluti causa moralis, ex
 qua nascitur dominium; unde dicen-
 ti, se esse dominum alicujus rei, statim
 inquirimus, quo titulo? Duplex autem
 verus est, v. g. emptio, legitima do-
 natio, hereditas, legatum, &c. ut etiam
 in rebus incorporeis electio, collatio
 officij, &c. Præsumptus est,
 quando quis putans bona fide, vendi-
 torem v. g. vel donatorem esse verum
 dominum rei donatæ, vel venditæ,
 rem habet pro sibi donata vel vendi-
 ta, &c.

a Mol. t. 1. tr. 2. d. 4. Dicastil. l. 2.
de just. & jure tr. 1. d. 1. d. 9. b l.
1. 2. 6. & 7. ff. de acq. dominio. c l.
Traditionibus. C. de pactis l. quoties de
rei mutatione.

2. Dixi primò, (regulariter duo re-
 quirantur) aliquando enim sufficit
 solus titulus: nam hæres v. g. & le-
 gatarius rei determinatæ acquirunt
 dominium bonorum defuncti, sola ac-
 ceptione hereditatis, vel legati; ut etiam
 jus beneficij ecclesiastici acquiri-
 tur sola electione acceptata. Loca item
 pia, & civitates acquirunt dominium
 rerum donatarum vel venditarum
 ante rei traditionem seu possessionem
 & denique si princeps det feudum, ex-
 pticando, se velle transferre dominium
 ante possessionem feudatarij, sane
 transfert. Atque in his casibus debet
 consequenter dicere, hos acquirere sta-
 tim jus in re, nec solum jus ad rem.

3. Dixi secundò, (à legibus) nam
 jure naturæ non est necessaria ipsa tra-

ditio; est tamen rationi congruum,
 ut tunc transferatur seu acquiratur
 dominium rei, quando res, quæ erat
 in manu & possessione materiali uni-
 us, transit in manum alterius.

4. Adhuc inquire, quomodo ac-
 quiratur dominium, seu hujusmodi
 titulus & legitima possessio? Respon-
 deo, sane multis modis, variisque,
 juxta rerum exigentiam. Nam v. g.
 dominium hominum acquiratur per
 captivitatem ex bello justo, emptione,
 donatione, nativitate ex ancilla, quæ
 neque tempore conceptionis, neque
 tempore partus fuit libera. Animantia
 mansueta, ut & bona stabilia, vel
 mobilia, donatione, hereditate, em-
 ptione, præscriptione, prima occupa-
 tione, aliisque similibus titulis. Ani-
 mantia fera, captione, vulneratione,
 qua fugere non possint, piscatione, a-
 liisque modis passim videndis apud
 Doctores; nos enim ex his ea, quæ
 pro praxi sunt necessaria, explicabi-
 mus inferius, cum de furto, & de re-
 stitutione. Hic solum de præscriptio-
 ne, tanquam in proprio loco nonnul-
 la tangemus.

d Mol. Dic. l. c. alijque Jurisperiti
assim.

CAPVT QVARTVM.

De Præscriptione.

§. I.

*Communia de præscriptione summam
 afferuntur.*

PER legitimam præscriptionem
 acquiri in utroque foro rei do-
 minium,

minium, res est jam nunc omnibus certa; quia potuit princeps per legem ob bonum commune rem unius alteri applicare, ut fuisse Doctores. *a* Quare si ad antiquum dominum post legitimos annos prescriptionis, res casu revertatur, illam sine novo titulo is non posset sibi usurpare; usurpare enim alienum, quidquid in contrarium in iuramento fundamento dixerit Valer. *b*

a Doctores mox citandi, quibus adde Tolosanum, Abbatem, Fachinaum, aliosque apud Dicast. mox citandum, & Molinam d. 61. à n. 6. *b* Valer in differentia utriusque for. V. prescriptio diff. 6. sine.

2. Prescriptio ergo est et acquisitio dominij, vel alieni juris preemptio, per continuationem temporis lege definiti. Ex qua definitione colligis, quatuor requiri ad legitimam prescriptionem, possessionem, bonam fidem, (mala enim ex jure Canonico, cui semper standum, nunquam præstabit) titulum præsumptum, tempus, de quibus passim scribentes. Solum, quoad tempus, aliquid est pro Tyronibus explicatius addendum.

c l. Mol. tr. 2. d. 60. Less. l. 2. c. 6. Dic. l. 2. de just. tr. 2. d. 1. d. 12. Castrop. de just. in gener. d. unica à p. 12.

Tempus pro rebus temporalibus.

3. Ad res mobiles prescribendas, sive privatorum hominum, *d* sive Ecclesie, etiam Romanæ, *e* si adsit titulus, sufficit triennium; si non adsit, nihil est in jure constitutum: pu-

tamus *f* tamen, tum contra privatum, tum contra Ecclesiam, triginta annos requiri.

d l. un. C. de usuc. transf. & Instit. de usucap. §. 1. *e* Mol. l. c. dec. 68. *f* Mol. ibid. Less. l. c. nu. 22.

Cum enim hoc in jure decretum non sit, erit id statuendum ad normam justæ prescriptionis immobilium, ad quam deponuntur, ut dicemus, triginta, vel quadraginta anni.

4. Res autem immobiles, inter quas numerantur servitutes reales, ut adversus privatos cum titulo prescribas, decem anni inter presentes, satis superque *g* sunt; duplicati, id est, viginti inter absentes (presentes dicuntur, qui in eodem territorio, licet non in eadem civitate; absentes, qui in diverso territorio, commorantur *h*) at verò, sine titulo, triginta omnino requiruntur. *i* Hinc si quis sit presens septem annis v. g. & postea egrediatur territorium, alibi habitaturus, opus sunt alij sex anni, & non solum tres, ut contra illum prescribatur, quia anni, qui deerant in presentia, duplicari in absentia debent; quare cum in casu posito defint tres anni presentie, requirentur in absentia sex.

g l. mala fidei. C. de prescr. longi temp. decem, vel viginti annorum. *h* Instit. de usucap. §. 1. l. cum longi. C. de presc. 10. vel 20. annorum. *i* c. de quarta. de presc. & comm.

5. Dixi (adversus privatos) siquidem, ut easdem res immobiles adversus Romanam Ecclesiam prescribas, annos centum eluxisse necesse *l* est.

1 c. si diligenti. c. cum vobis. cap. ad
audien. de præscript.

6. Idem adversus civitates, idem
adversus principem, in bonis corona-
m qualia sunt oppida, Regna, & simi-
lia; nam in cæteris bonis perindè se
habet princeps, atque privatus n qui-
libet. Contra alias Ecclesias, Mona-
steria, loca pia, sufficit quadraginta
annorum intervallum, nisi ex privi-
legio p concessum sit, annos esse sexa-
ginta computandos.

m facit l. ut inter. de præscript.
C. de sacrosanctis Eccl. juncto Mol.
l. c. d. 74. §. Quarta conclusio. n ibi-
dem. o c. illud. c. quia. de præscr. p in
Comp. Privil. Soc. Jesu. V. præscriptio. &
alibi.

7. Denique adverte primò, contra
pupillum, quamdiu est in ætate pu-
pillari, numquam aliquid, sive mo-
bile, q sive immobile præscribi; con-
tra minores vero, id est, non attingen-
tes 25. annum expletum, semper
requiri annos triginta, r secundò, ob
libertatis favorem, nullo eam tempo-
re præscribi. s tertio, contra vacan-
tem Ecclesiam, cum legitimus tunc
desit defensor, præscriptionem non
surrere; unde illud viduatæ sedis tem-
pus, erit de præscriptionis spatio sub-
elucendum. t

q l. sicut in rem. C. de præscript. 3.
annorum, r l. ultima, C. in quibus caus.
in integrum restitutio necessaria non est.
s l. si. C. de longi temp. præscript. qua
pro libertate. t c. de quarta. de præscr. &
Gloss. ib.

Tempus pro legibus &c.

8. Adversus legem, vel legitimam

consuetudinem requiritur præscriptio
decem annorum, ità, ut si per decem
annos, illæ per defuetudinem non ser-
vatæ fuerint, in posterum non n ob-
ligent. Ratio est, quia leges, cum sine
perpetuæ, æquiparantur bonis stabili-
bus, modo notes quatuor.

u l. Castr. t. 1. tr. 3. d. 3. p. 2. §. 2.

9. Primò, id intelligendum tum de
legibus civilibus, tum ecclesiasticis;
quia cum lex sit lata in bonum subdi-
torum, & non in bonum personæ par-
ticularis, principis, vel Pontificis, ea
se habet, ut bonum peculiare, ad quod
præscribendum satis est decennium.

10. Secundò, nunquam necessa-
rium esse decursum annorum viginti,
ut pro rebus temporalibus requiritur
inter absentes, quia & lex, & subditi
semper sunt præsentis.

11. Tertio, sive prædictæ leges non
fuerint observatæ bona fide, sive mala,
eas semper præscribi a per dictum
tempus. Ratio est, quia secus, vix
umquam lex præscriberetur; nam
cum mala fide numquam currit præ-
scriptio, & ex alia parte sæpissimè lé-
ges mala fide non observantur. Acce-
dit, quod cum lex præscriptionis sit la-
ta propter bonum subditorum, meri-
tò ipso usu communiter receptum est,
ut præscriptio quidem rerum tempo-
ralium non currat ex mala fide, quia
sic subditi privarentur re sua, ex mali-
tia alterius; præscriptio autem legis
currat etiã cum mala, quia si per
longum tempus non fuit lex observa-
ta, præsumendus est benignus legisla-
tor nolle laqueos iniicere subditis, &
eos cogere ad illam observandam.

2. Cal.

^a Castrop. & Suarez. contra Less. a-
pud De Lugo. ib. n. 90.

12. Quarto, nos hic non loqui de lege numquam observata; hæc enim ipso initio non obligat, quia nondum est acceptata, quam acceptationem esse necessariam ad quacumque legem civilem, docetur communiter, & probabiliter multi docent, ad Ecclesiasticam. An vero primi, qui non acceptant legem, peccent, & similia, vide apud Castrop. t. 1. tr. 3. d. 1. p. 13. Rursus nec loqui de lege, quæ non observatur, cum tacita, vel expressa voluntate Principis, ut cum ipse scit, & urgere observationem non curat, tunc enim lex non obligat, ^b quia Princeps tacite censetur eam revocare: id quod intra paucos annos fit, imo menses vel dies, quando scilicet prudenter præsumitur dictus tacitus consensus Regis, vel eorum, ad quos pertinet, v. g. Proregis, supremorum Officialium &c. loquimur igitur de vera præscriptione, quæ est sine consensu ejus legislatoris, contra quem currit.

^b Castrop. t. 1. tr. 3. d. 1. p. 13. n. 10.

13. De præscriptione, quoad beneficia triennali spatio possessa, quoad jus patronatus, quoad actiones, debita, & pleraque alia huc pertinentia, vide fuse apud Doctores: ^c & De Lugo ^d quidem disputat item de tempore, quo præscribuntur delicta ad effectum, ut delinquens non possit amplius accusari; sive quoad actionem civilem, qua damnum passus recuperet suum; sive quoad poenam statutam à lege, ad quam quis damnari debeat: quem locum satis fit innuisse.

Atque hæc, quæ sunt omnibus obvia, compendio dixisse sufficiat.

^c Cov. Reg. Possessor. p. 2. §. 10. n. 9.
^d Mol. d. 70. De Lugo t. 1. de just. d. 7. sec.
^e Dicast. l. 2. de just. tr. 1. d. 1. §. 12.
^f n. 249.

§. II.

Selecta de præscriptione.

An jure præscriptionis in foro conscientie quis gaudeat in Regno Sicilia?

Titius Panormi pingue latifundium possedit duodecim annos, cum titulo & bona fide: nunc sine ulla hæsitacione, pro certo nescit, ejusmodi prædium ad Cajum concivem pertinere: quaritur, an Titius prædium restituere ex se debeat Cajo, quandoquidem hic rei nescius, prædium illud, neque in judicio, nec extra judicium repetit?

2. Si ejusmodi quæstio verteretur in locis, ubi servatur jus commune, quoad præscriptionem, nimis esset exploratum, Titio nullam esse restituendi obligationem imponendam, quia, ut modo ^a diximus, inter presentes ad præscribenda stabilia, sufficit, etiam in conscientia, possessio bonæ fidei decem annorum: verum quia in Regno Sicilia jus hoc præscriptionis non admittitur in Regia Curia; quare si prædictus Titius in judicium vocaretur à Cajo, cogeret per judices, ipsi reddere prædium, ideo molesta est difficultas, an etiam in foro interno cogendus sit, in præsentis casu, Titius ex se Cajo prædium restituere?

^a modo §. 1. n. 4.

3. Vo-